

پدیدارشناسی عوامل مؤثر بر نگرش گلخانه‌داران در تأسیس کسب و کار، دلایل موفقیت و ضعف در این حرفه

(مطالعه موردی گلخانه‌داران اصفهان و خوزستان)

زهرا حسینی^۱، دکتر محمد رضا زارع بوانی^۲

۱. کارشناسی ارشد باغبانی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

۲. استادیار گروه باغبانی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

نویسنده مسئول: زهرا حسینی

Z.hossini68@gmail.com

چکیده

هدف از این پژوهش درک تجربیات گلخانه‌دارانی است که در شرایط واقعی اقدام به راه‌اندازی یک کسب و کار کرده‌اند. به این منظور سوال پژوهش به این صورت مطرح شد که: گلخانه‌داران در طی فرایند کسب و کار چه تجربی کسب کرده‌اند و دلایل موفقیت و ضعف در راه‌اندازی این کسب و کار چه بوده است؟. جامعه مورد مطالعه شامل گلخانه‌دارانی بوده است که در سال ۹۶-۸۷ اقدام به راه‌اندازی یک کسب و کار کرده‌اند و در ضمن تجربیات خود را بیان و توصیف نموده‌اند. برای انتخاب این افراد از نمونه‌گیری مبتنی بر هدف استفاده شده (۱۰ گلخانه دار شامل ۵ نفر مرد و ۲ نفر زن). سپس داده‌های مورد مطالعه به صورت انفرادی نیمه ساختارمند (به مدت ۳۰ دقیقه) در محدوده زمانی سال ۱۳۹۶-۱۳۹۵ جمع‌آوری شدند. یافته‌ها تجزیه و تحلیل شده و با استفاده از روش کلایزی در پنج مفهوم اساسی طبقه‌بندی شدند. این مفاهیم عبارتند از سخت و طاقت‌فرسا بودن راه‌اندازی، بالا بودن هزینه و نیاز به سرمایه کافی، فشار و استرس روانی و اجتماعی، میزان ریسک‌پذیری، نگرش و مهارت و افزایش اعتماد به نفس و موفقیت گلخانه‌داران.

کلمات کلیدی: گلخانه، کارآفرینی، کسب و کار، نگرش، اشتغال.

روند رو به رشد افزایش جمعیت و بالطبع افزایش نیازها و خواسته های جوامع انسانی موجب فراوانی سلابق و نیازهای مختلف در جامعه گردید. نیاز به شغل و حرفه نه فقط از نظر اقتصادی و حتی سلامت جسمانی بلکه از نظر روانی و اجتماعی به عنوان یک نیاز بشری برای نمایش گزاردن توانایی و استعداد های خود و کسب تجارب مختلف امری اثبات شده و ضروری است اما شیوه انتخاب و کسب درآمد و شغل در افراد مختلف بر حسب استعداد و نیازهای درونی متفاوت است (رستمی و همکاران، ۱۳۹۱). جمعیت جهان تا سال ۲۰۴۰، ۱۰ میلیارد نفر پیش بینی می شود و بشر در آینده مجبور به تهیه مواد غذایی برای این جمعیت روبه رشد خواهد بود. با افزایش رشد جمعیت در جهان نیاز انسان به میوه به خصوص سبزی ها فزونی می یابد (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۱). کشت گلخانه ای بدلیل قابلیت کنترل شرایط محیطی مناسب برای رشد گیاهان در فصول مختلف سال و استفاده بهینه از زمین، آب، نهاده های کشاورزی، از بهترین شیوه های تولید کشاورزی است که در صورت برنامه محوری و حمایت اصولی با خود ارزش افزوده مناسب، فرصت شغلی مستقیم و غیر مستقیم- مهار هزینه های سربار و بهبود شاخص تولیدات را به همراه دارد. رقابتی کردن تولید حوزه کشاورزی با شیوه های سنتی حاکم بر این بخش امکان پذیر نیست و نیاز است با تغییر شیوه های باز به گلخانه ای و جایگزینی محصولات کم آب به صورت هدفمند مولفه های این تغییرات در استان هایمانند خوزستان و اصفهان نهادینه شود. این استان ها بدلیل شرایط اقلیمی ظرفیت های مناسبی را در حوزه های کشاورزی دارند توسعه کشت های گلخانه ای با حمایت هدفمند از شاغلان این بخش در شرایط کنونی یکی از راهکارهایی است که می تواند بخش کشاورزی را توسعه دهد و با برنامه ریزی صحیح و استفاده بهینه از نهاده های کشاورزی (خاک، آب، بذر، عوامل محیطی) و مکانیزه کردن فعالیت های کشاورزی می تواند تهدیدها را به نقاط قوت تبدیل کند و تا حد زیادی زمینه ساز فعالیت های کارآفرینانه شود. هدف از انجام این تحقیق تحلیل تجربیات گلخانه داران (مطالعه موردی اصفهان و خوزستان) در راه اندازی کسب و کار گلخانه ای است. امید می رود نتایج بدست آمده بتواند گامی در شکل گیری نگرش مثبت و کارآفرینانه برای توسعه افراد علاقمند به کارآفرینی بخصوص دانش آموختگان کشاورزی کشور در این حوزه باشد.

مروری بر پژوهش ها

جمشیدی و حاجی میر رحیمی (۱۳۹۵) نگرش گلخانه داران نسبت به عوامل موثر بر توسعه کشاورزی در ایران را مورد بررسی قرار دادند نتایج این تحقیق نشان داد که بین ادراک گلخانه داران در توسعه کشاورزی و سیاست های اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد. صندوقی و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه خود دلیل شیوه نامطلوب مدیریتی نسبت به استفاده از آفت-کش ها را عدم آگاهی از پیامدهای آن و کمبود آموزش بیان می کنند. دومین عامل مهم در راستای کشت محصول سالم توسط گلخانه داران می تواند در رابطه با پذیرش این امر توسط گلخانه داران باشد زیرا تصمیم گیری افراد به شروع هر فعالیتی تحت

تاثیر نگرش آنها است. در واقع نگرش افراد در برگیرنده مجموعه‌ی گسترده‌ای از عقاید، انگیزه، تجربیات و علایق افراد است. محققان علت برتری کشت‌های گلخانه‌ای در آمریکا (ایالت کالیفرنیا) در تولید محصولات گلخانه‌ای را افزایش دانش و مهارت علمی و فنی و استفاده از نیروهای متخصص با سطح تحصیلات بالا نسبت به سایر نقاط ذکر کرده‌اند (هال ۲۰۰۳). بارتون (۲۰۰۳) طی تحقیقی میزان تحصیلات و تخصص مدیران و مالکان گلخانه بر عملکرد آن واحد تولیدی را امری موثر برشمرد. برخی مطالعات انجام شده نیز نشان داد که مشکلات داخلی زیادی در واحدهای گلخانه‌ای وجود دارد (شکری‌زاده، ۱۳۸۲). در تحقیقی بررسی عوامل موثر در موفقیت یا عدم موفقیت مدیریت گلخانه‌ها در شهر اصفهان مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که گلخانه‌داران در زمینه مسایل فنی (کاشت و داشت و برداشت) نیاز به آموزش و مهارت بیشتری داشتند، چرا که در مدیریت امور نظر شخصی خود را اعمال می‌نمودند. در ضمن بین مدیریت آن‌ها و متغیرهای شخصی گلخانه‌داران تفاوت معناداری وجود داشت (شریفی، ۱۳۸۷). محققان پس از بررسی مزایا و معایب کشت‌های گلخانه‌ای مهم‌ترین مشکل اکثر گلخانه‌داران را فقدان مدیریت صحیح و اصولی در این امر می‌دانند و معتقدند با ایجاد و توسعه مراکز آموزشی و تحقیقاتی در زمینه توسعه کشت‌هایی گلخانه‌ای می‌توان این مشکل را برطرف نمود (غنجی و همکاران، ۱۳۸۹). پژوهشگران با تحلیل مولفه‌های بازدارنده در توسعه واحدهای گلخانه‌ای شهرستان ورامین دریافتند عوامل اقتصادی، دانش فنی و تخصصی و تکنولوژی مشخصه‌ی فردی و حرفه‌ای مهم‌ترین عوامل بازدارنده در توسعه این واحدهای گلخانه‌ای می‌باشند. بررسی مطالعات حاکی از آن است که دانش مهارتی و فنی فردی همچون سطح تحصیلات و سن افراد همچنین نگرش افراد نسبت به کشاورزی پایدار می‌تواند از فاکتورهای تاثیرگذار بر مدیریت گلخانه‌ها باشد.

روش‌شناسی

روش تحقیق حاضر بر تجربیات گلخانه‌دارانی تاکید دارد که نقاط ضعف و قوت در این حرفه را شناخته و درک ما را از تجربیات خود را افزایش می‌دهند (ادیب حاج باقری و همکاران، ۱۳۸۶) جامعه مورد پژوهش (مطالعه موردی گلخانه‌داران استان اصفهان و خوزستان) بوده که به تجربه‌ی پدیده‌ی کارآفرینی و راه‌اندازی کسب و کار گلخانه‌ای پرداخته‌اند برای انتخاب نمونه‌های مورد مطالعه ۷ گلخانه‌دار به طور تصادفی انتخاب شد و از روش گلوله برفی استفاده گردید در انتخاب نمونه‌ها دو معیار در نظر گرفته شده اول آنکه افرادی که حداقل ۲ تا ۱۰ سال در این کسب و کار سابقه داشته و اقدام به راه‌اندازی گلخانه نموده و دوم آنکه تجربیات و نقاط قوت و ضعف را در این حرفه را بیان می‌کنند. داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختارمند (گلخانه‌داران مرد و زن) در محدوده‌ی زمانی سال ۹۵ تا ۹۶ جمع‌آوری شدند بدلیل تکراری بودن بعضی جملات به ارایه ۷ نفر از گلخانه‌داران اکتفا می‌کنیم مدت زمان انجام مصاحبه ۳۰ تا ۴۵ دقیقه متغیر بوده ضبط نموده ایم کلیه مطالب با رضایت کامل از گلخانه‌داران روی کاغذ پیاده‌سازی و نسخه‌برداری گردید برای تجزیه داده از روش هفت مرحله‌ی کلایزی استفاده شده (رستمی و

همکاران، ۱۳۹۱). در این روش ابتدا مصاحبه را چند بار گوش داده روی کاغذ می‌نویسم مطالب را کامل درک و تجزیه و تحلیل کردیم جملات مهم و کلیدی را از متن استخراج و به توصیف و نتیجه‌گیری پرداخته و نقاط ضعف و قوت را در جدول مربوطه دسته‌بندی کرده و نتیجه‌گیری می‌کنیم (جدول شماره ۱) نوع ویژگی کسب و کار را بیان نموده است.

جدول ۱. ویژگی کسب و کار مورد پژوهش

مدت زمان فعالیت	نوع کسب و کار کارآفرینانه
۲ سال	کشت گلخانه ای سبزی و صیفی جات
۹ تا ۲۰ سال	کشت گلخانه ای گل های شاخه بریده

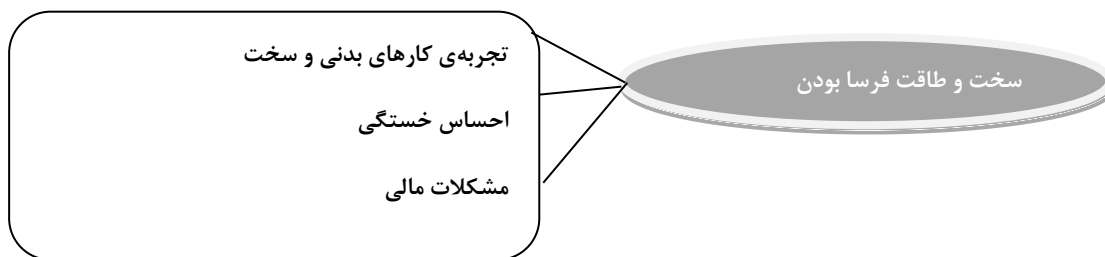
به منظور تجزیه و تحلیل داده به روش کلاریزی ابتدا تمام مکالمه‌ها را به نوشتاری تبدیل کرده و با مرور مکرر داده‌ها، به دید کلی نسبت به اطلاعات جمع‌آوری شده بدست آمده سپس با ادغام موارد مشابه و حذف موارد تکراری تجربیات بدست آمده در راه‌اندازی کسب و کار به صورت عبارت معنادار نمایش داده شد (جدول شماره ۲)

جدول ۲. تجربیات بدست آمده در راه اندازی کسب و کار گلخانه ای

مجله	تجربیات بدست آمده در راه اندازی کسب و کار گلخانه ای
۱	فشارروحي
۲	ترس از عدم موفقیت در کار
۳	تغییر و تحول در نگرش و شخصیت فرد
۴	بالا رفتن توانایی تخصصی و فنی و تجربی در زمینه این حرفه
۵	افزایش قدرت دقت و تشخیص
۶	حس استقلال و مسئولیت پذیری
۷	افزایش روحیه مشارکت و همکاری و کمک به ارتباطات قوی تر
۸	مشکلات مالی و چگونگی غلبه بر آن
۹	افزایش قدرت ریسک پذیری
۱۰	استفاده از فرصت ها و امکانات محدود
۱۱	آشنایی با علم بازاریابی و ارتباطات

در بخش بعدی عبارت‌های استخراج شده را به پنج خوشه تقسیم و به این ترتیب محققان سعی کردند عبارت‌های استخراج شده با ماهیت موضوعی مشابه آنها را درون یک خوشه قرار دهند این خوشه عبارتند سخت و طاقت فرسا بودن کار گلخانه‌ای،

فشار زا و چالش برانگیز بودن این حرفه، فشارهای روانی واجتماعی، زمینه‌ساز تغییر در دانش نگرش، مهارت و منجر به افزایش اعتماد به نفس و ریسک‌پذیر شدن هر کدام از این مفاهیم توضیح داده خواهد شد.

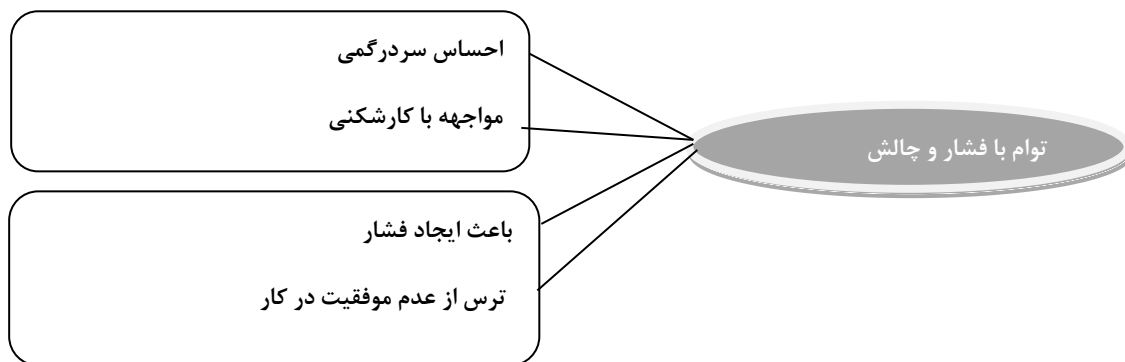

شکل ۱. سخت و طاقت فرسا بودن راه‌اندازی کسب و کار کارآفرینانه

ساکی گلخانه‌دار بزرگ گل‌های شاخه بریده در این مورد می‌گوید ابتدا که من این حرفه را شروع کردم کاری بسیار سنگین، کشنده و پرمسئولیت بود فشار مالی و نداشتن سرمایه اولیه از یک سو و نداشتن وسیله نقلیه و دیگر مشکلات از سوی دیگر ادامه کار را برایم دشوار کرده بود هر روز بایک موتور مسیر طولانی را طی میکردم، عدم نیروی انسانی مناسب و کافی، مشکل زمین و از همه مهمتر عدم تجربه و آگاهی کامل در مورد این حرفه و چگونگی فروش محصول تولید شده و آشنایی با اصول بازاریابی از جمله بزرگترین چالش‌های پیش روی من بود.

مرتضوی گلخانه‌دار اصفهان: شروع فعالیت‌های کارآفرینانه بسیار سخت است چرا که مشکلات مالی و نداشتن سرمایه کافی و عدم حمایت از افرادی که اقدام به راه‌اندازی یک کسب و کار می‌کنند. باعث می‌شود مجبور شویم به جای استفاده از دستگاه‌ها وسازه‌هایی استاندارد هنوز به روش سنتی و قدیمی پیش برویم و این امر برای تولید کننده بسیار دشوار و خسته کننده خواهد بود.

نمودار (شماره یک) طبق گفته‌های مشارکت‌کنندگان فعالیت کارآفرینانه را کاری سخت و طاقت فرسا می‌دانند.

شکل ۲. پدیده راه‌اندازی کسب و کار کارآفرینانه همراه با فشار و چالش‌ها

خانوم مهندس پاگرد مشاور گلخانه‌داران اصفهان و آقای صائبی گلخانه‌دار گوجه فرنگی استان اصفهان شهرستان تیران در خصوص مشکلات و چالش‌هایی درونی و بیرونی که در این حرفه وجود دارد مشکلات را چنین بیان می‌کنند:

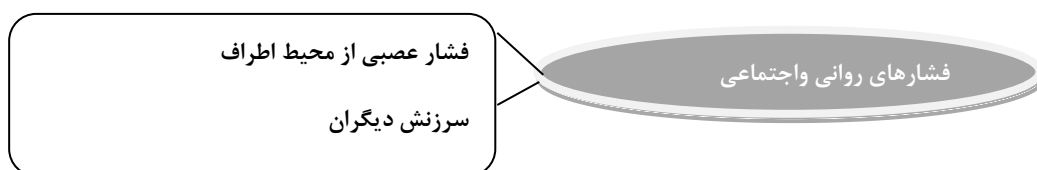
خاک دارای فشردگی بالا، نداشتن زه آب، EC بالای آب آبیاری بر اثر افزایش عمق چاه‌ها، نداشتن سازه‌های استاندارد، سوخت با گازوئیل تامین می‌شود، دما تا منهای ۱۵ درجه کم می‌شود، مصرف سوخت و هزینه تمام شده بالاست، با مشکل مینوز بسیار درگیر بوده و سم پاشی بسیار در آن صورت می‌گیرد استفاده از سموم با دوره کارنس بالا در نتیجه تولید محصول ناسالم. نیاز به نیروی کار متخصص دارد که این خود هزینه بالایی را جهت آموزش می‌خواهند و ما مجبوریم از نیروی ارزان استفاده کنیم و بدلیل بی‌توجهی به اصول کار خسارات جبران‌ناپذیری را برای مادر گلخانه ایجاد می‌کنند. و فشارهای زیادی چه از لحاظ مالی و روحی بر تولید کننده وارد می‌شود

مهندس پاگرد مشاور گلخانه‌داران اصفهان و گلخانه‌دار موفق به نمایندگی از سایر گلخانه‌داران:

علاوه بر این مشکلات به هم خوردن ساختار خاک در اثر رفت و آمد بیش از اندازه ماشین‌آلات، مشکل تجمع پسماندهای گلخانه‌ای که باعث آلودگی شده و پس از اتمام کشت بیرون ریخته می‌شود. مشکل آفات و بیماری‌ها- و از همه مهمتر بدلیل نداشتن سرمایه کافی سازه‌ها استاندارد نبوده و عدم کیفیت سموم و قارچ کش‌ها و وجود پاتوژن از جمله مشکلاتی که گلخانه-داران در این حرفه با آن دائما درگیرند. و این مشکلات اگر درست مدیریت نشود باعث عدم موفقیت و فشارهای مالی و روانی زیادی را بر گلخانه‌دار تحمیل می‌کند.

مرتضوی گلخانه‌دار اصفهان: دیگر مشکلات و موانع مهم در راه‌اندازی این حرفه این است که نیاز به سرمایه بالایی دارد و علم و تخصص بالا. و آموزش و مهارت قبل از شروع کار. اینها مواردی است که باید در این شغل توجه جدی به آن شود چون اگر اصولی رعایت نشود ضرر مالی و پیامدهای منفی زیادی را بدنبال دارد.

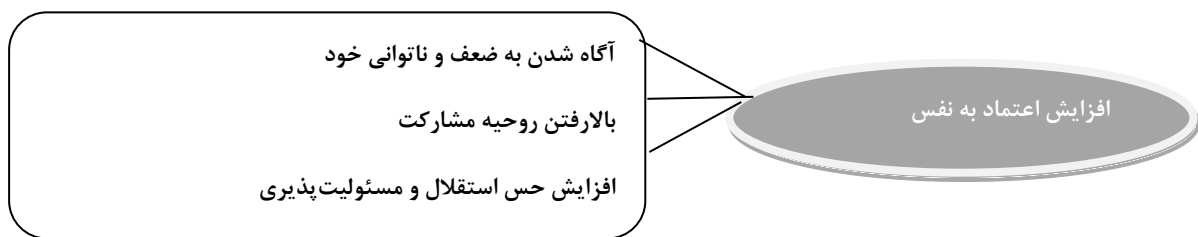
عطایی گلخانه‌دار استان اصفهان: پایین بودن سطح تحصیلات و بی‌توجهی کارگران گاهی ضررهای غیر قابل جبرانی را به تولید کننده وارد می‌کند. طبق نمودار شماره ۲ با توجه به مطالبی که گفته شد این شغل چالش‌ها و فشارهای زیادی را با خود به همراه داشته به حدی که فرد در میانه راه احساس سردرگمی و ترس از عدم موفقیت را دارد.

شکل ۳. تجربه‌ی راه‌اندازی کسب و کار کارآفرینانه همراه با فشارهای روانی واجتماعی

پاگرد و چند نفر از تولیدکنندگان: خانواده و اطرافیان به جای دلگرمی ما را می‌ترسانند و می‌گفتند که موفق نمی‌شوید و ضرر مالی زیادی را دنبال دارد ولی حس استقلال و اینکه بتوانی خود مخارج زندگی‌ات را تامین کنی و نیاز به مستقل بودن بسیار شیرین بود و باعث شد که مادر این مسیر تا آخر پیش برویم.

ساکی تولید کننده گل شاخه بریده (مدیریت چندگلخانه دزفول): من صب تا شب با کارگراها و نیروهایم برای اداره گلخانه در گیرم و گاهی مشکلات و بحث‌های زیادی پیش می‌آمد که واقعا تحت فشار بودم کارگر در میانه کار را رها می‌کرد و می‌رفت و ابتدا حقوقی را می‌پذیرفت ولی بعد از چند سال به اداره کار شکایت کرده و دولت هیچ حمایتی از تولید کننده نمی‌کرد بلکه باید جریمه سنگینی را بدهد و ما مجبوریم به جای استفاده نیروی تحصیل کرده و ایرانی از نیروی ارزان و بی‌تجربه استفاده کنیم و خود مشکلات و منع‌های قانونی زیادی دارد (نمودار شماره ۳) شروع یک فعالیت کارآفرینی علاوه بر مشکلات عمومی که خود حرفه دارد فشارها روانی زیادی هم از سوی خانواده و جامعه به افرادی که اقدام به راه‌اندازی یک فعالیت کارآفرینانه وارد می‌شود.

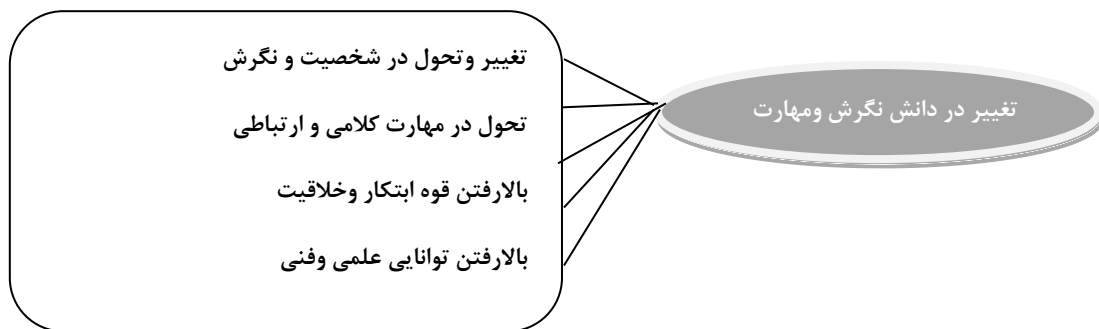

شکل ۱.۴ افزایش اعتماد به نفس در اثر تجربه‌ی راه‌اندازی کسب و کار کارآفرینانه

پاگرد می‌گوید: راه‌اندازی این کار باعث شد حس مفید بودن را در خودم داشته باشم اینکه بتوانم با دیگران کار کنم دیگران مرا بیشتر بشناسند و علاوه بر کسب درآمد زمینه اشتغال چند نفر دیگر را نیز فراهم کنم برایم حس آرامش را به دنبال داشت مستقل بودن و اینکه مدیریت کارها و برنامه‌ریزی را برعهده داشته و اکنون مشاور چندین گلخانه هستم و می‌توانم تجربیات خود را در اختیار دیگران بگذارم و داشتن شرکت و گلخانه چهار هکتاری لفل بیشتر از چهل نیروی تحصیل کرده مرتبط در این حرفه، کسب این موفقیت‌ها باعث شده اعتماد به نفسم نسبت به قبل خیلی افزایش یابد.

ساکی گلخانه‌دار دزفول: نیز در خصوص افزایش اعتماد به نفس می‌گوید الان به راحتی می‌توانم بگویم در این حرفه موفقم و به خودم اعتماد زیادی دارم و با تولید گل شاخه بریده به نصفی از شهرهای ایران و آشنایی به نیاز بازار و مردم توانسته‌ام ۲۵ نفر را به طور ثابت مشغول به کار کنم

ایمانی و عطایی گلخانه‌داران گل شاخه بریده اصفهان نیز رضایت خود را از راه‌اندازی این شغل بیان می‌کنند و می‌گویند این شغل مشکلات داخلی زیادی دارد و نیاز به سرمایه بالا ولی اگر اصولی و با مدیریت صحیح، و آگاهی پیش‌رود می‌تواند یکی از پر درآمدترین کسب و کار و زمینه‌ساز اشتغال برای بسیاری از نیروی تحصیلکرده کشاورزی را فراهم می‌کند. (نمودار شماره ۴) همگی مشارکت‌کنندگان به افزایش اعتماد به نفس اشاره کرده و بیان می‌دارند که داشتن شغل و استقلال باعث افزایش هرچه بیشتر اعتماد به نفس در آنها شده است.

شکل ۵. افزایش اعتماد به نفس در اثر تجربه‌ی راه‌اندازی کسب و کار کارآفرینانه

ساکی می‌گوید و وقتی یک کسب کار را شروع کردم طبیعی است که در ابتدا تجربه و علم کافی در مورد تولید و در مورد بازار فروش را نداشتم و مجبور بودم با افرادی که در این زمینه تجربه کافی داشته ارتباط برقرار کنم و به این صورت نه تنها ضعف‌ها برای ادامه کار برطرف شد بلکه باعث می‌شود قدرت ارتباط با دیگران افزایش یابد و از لحاظ علمی و فنی توانایی من افزایش یابد مثلاً یاد گرفتم وقتی وارد بازار کار می‌شویم بازار فروش علاوه بر تولید نکته مهمی است که باید به آن توجه کرد و متناسب با نیاز بازار تولید می‌کنیم و نکته دیگر اینکه شروع همکاری با مشکلات زیادی همراه است و نیاز به کمی ابتکار و خلاقیت دارد فرصت‌ها را کشف کنیم و به بهترین نحو از آنها استفاده کنیم ولی من به خودم ایمان داشتم به اینکه کاری را شروع کرده‌ام می‌توانم در آن موفق شوم و همین دید من باعث افزایش تحملم در این مسیر بود.

نمودار شماره (۵) راه‌اندازی کسب و کار و فعالیت کارآفرینی باعث می‌شود نگرش فرد در مورد خودش تغییر کند و چون برایش موفقیت در این کار مهم است تحمل او نسبت به مشکلات افزایش می‌یابد و سعی دارد به بهترین نحو توانایی‌های علمی و فنی و همچنین ابتکار و خلاقیت را در خود تقویت کند.

نتیجه‌گیری

براساس تحلیل یافته‌ها سخت و طاقت فرسا بودن از جمله مفاهیمی است که همه پاسخ‌دهندگان به این نکته اشاره داشته‌اند و همین مشکلات باعث شده توانایی آنها در تحمل سختی‌ها بیشتر شود افزون بر این یافته‌ها نشان می‌دهد که ناهنجاری‌های ذهنی منفی زیادی از سوی خانواده و اجتماع بر این افراد در طی مسیر وارد شده به صورتی که آنها را از ادامه کار منصرف کرده‌است دیگر نتایج نشان می‌دهد که مشارکت‌کنندگان در راه‌اندازی این کسب و کار با چالش‌ها و فشاری‌های زیادی رو برو بوده‌اند که هم منشا داخلی داشته و هم بیرونی ولی منشا بیرونی سهم بیشتری را به خود اختصاص داده فشار و چالش‌های که در راه‌اندازی یک کسب و کار وجود دارد یکی از شاخص کارآفرینی است. نتایج نشان داد که مشارکت‌کنندگان در این کسب و کار نیاز به موفقیت بالاتر را در خود احساس کرده و همین باعث شده فشارهایی که از سوی خانواده و جامعه را تحمل کنند. مواجه شدن با چالش‌ها و غلبه بر آنها از جمله عوامل تاثیرگذار برای افزایش اعتماد به نفس در این افراد کارآفرین بوده شناسایی توانمندی‌ها باعث شد توانایی از بالقوه به حالت بالفعل تبدیل شود و موفقیت آنها باعث تغییر نگرش خانواده و اطرافیان گردید و همین امر باعث افزایش اعتماد به نفس در فرد و توانایی بیشتر برای کارهای بزرگتر می‌گردد. و دیگر نتایج گرفته شده اینکه علم و آگاهی و تخصص و مدیریت صحیح و اصولی و عوامل اقتصادی و تکنولوژی در این حرفه بسیار موثر برشمردند.

پیشنهادات

ترویج فرهنگ کارآفرینی با معرفی کارآفرینان موفق و برتر، سیاست‌گذاری لازم به منظور ارتقا و توسعه مهارت‌های شناختی. دادن تسهیلات و وام از سوی دولت و حمایت از افرادی که توانایی راه‌اندازی یک کسب و کار را دارند که زمینه‌ساز اشتغال خود و چندین نفر در جامعه را فراهم کنند و معضل بیکاری تا حدودی رفع شود و دیگر اینکه شروع هر فعالیت کارآفرینانه ابتدا با آگاهی و دانش و تخصص لازم و سرمایه کافی بوده و مدیریت صحیح زمینه پیشرفت و موفقیت هر چه بیشتر برای مشارکت‌کنندگان در این امر فراهم می‌کند. و همچنین به دانش‌آموختگان علاقمند کشاورزی توصیه می‌شود تجربه و علم کافی در این زمینه را کسب کرده و با گرفتن وام و تسهیلات از دولت و با مشارکت سایر دانش‌آموختگان اقدام به فعالیت‌های کارآفرینانه نمایند و به این صورت گامی موثر در جهت کاهش معضل بیکاری در بین دانش‌آموختگان کشاورزی برداریم.

منابع

- جمشیدی، ا.، و حاجی میری، س. د. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر نگرش گلخانه‌داران به کشاورزی پایدار در استان البرز. *فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی*، ۳(۲): ۲۶۷-۲۸۵.
- رستمی، ف.، گراوندی، ش.، و زرافشان، ک. (۱۳۹۰). پدیدارشناسی تجربیات دانشجویان در تاسیس کسب و کار. *توسعه کارآفرینی*، ۴(۱۴): ۸۷ تا ۱۰۵.
- رحمانی، ح.، نورکی، ف.، و برداران، م. (۱۳۹۰). بررسی نقش نگرش گلخانه‌داران در خصوص کشاورزی پایدار بر عملکرد گلخانه‌داران در خصوص کشاورزی پایدار بر عملکرد گلخانه‌های صیفی استان خوزستان. *اولین همایش ملی مباحث نوین در کشاورزی*. ۳(۱۰): ۸۹ تا ۹۹.
- شکری زاده، م. (۱۳۸۲). بررسی عوامل مؤثر در موفقیت یا عدم موفقیت مدیریت گلخانه در شهرستان اصفهان. *پایان نامه کارشناسی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان*، ص ۱۱۲.
- صندوقی، ع.، یوسفی، ع.، و امینی، ا. (۱۳۹۵). ارزیابی دانش نگرش و عملکرد گلخانه‌داران خیار و گوجه‌فرنگی شهرستان اصفهان در تولید محصول سالم. *علوم و فنون کشت گلخانه‌ای*. ۷(۲۷): ۱۵۵ تا ۱۶۵.
- غنچی، م.، خوشنودی فرد، ز.، و ایروانی، ه. (۱۳۸۹). تحلیل مولفه‌های بازدارنده در توسعه واحدهای گلخانه‌ای مطالعه موردی شهرستان ورامین. *مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*. ۳(۳): ۸۳ تا ۹۳.
- Barton, S. (2003). Enhancing Profitability Greenhouse Through Improved Personnel Management. University of Delaware press, 132-145.
- Hall, C. H. (2003). Issues Affecting Profitability of the Nursery and Greenhouse Industry. University of Tennessee press.
- Karunamoorthi, K., Mohammed, A. and Jemal, Z. (2011). Peasant association member's knowledge, attitudes, and practices towards safe use of pesticide management. *American journal of industrial medicine*, 54(12): 965-970.